

Toespraak van kardinaal Danneels tot Z.H. de paus

in naam van de Belgische
bisschoppen tijdens hun bezoek
Ad Limina

Heilige Vader

De bisschoppen van België zijn dankbaar U te mogen ontmoeten bij hun bezoek *Ad Limina*, hun vijfjaarlijkse bedevaart naar de graven van de apostelen Petrus en Paulus. Namens de gelovigen van hun bisdom betuigen ze hun gehechtheid aan uw persoon en aan de Apostolische Stoel van Petrus en ze bieden U de verzekering van hun vurig gebed.

1. Ons land heeft een beroerd jaar achter de rug: het geweld gepleegd op kinderen heeft in brede lagen van de bevolking grote trauma's nagelaten. En daar is reden toe: het ging hier niet alleen om seksuele perversie, maar spoedig werd het duidelijk dat hier banden waren met een internationaal georganiseerde, winstgevende kinderpornografie. Nog erger werd het toen ook een disfunctie van onze instellingen – gerecht en politie – aan het licht kwam. Zo was meteen duidelijk hoe seksualiteit, geldzucht en macht zwaar kunnen ontsperren.

Maar meteen kwam ook aan het licht hoe in het hart van ontelbare mensen, een diepe morele reflex bleek te leven: met 300.000 mensen zijn ze naar de 'Witte Mars' gekomen: een zelden eerder geziene manifestatie in ons land, die alle rangen, standen en belangen in beweging bracht: alleen op de simpele oproep van enkele ouders en dat met een zuiver humanitaire bedoeling over alle sociale standen of particuliere belangen heen. Hier zijn de mensen echt op straat gekomen 'om de mens'.

Als het al waar is dat in België het duidelijkst is aan de oppervlakte gekomen hoe weerzinwekkend de jungle van het kwaad kan zijn, dan is het evenzeer de hoop van alle mensen van bij ons, dat precies ook in datzelfde land, deze jungle in kaart kan worden gebracht, geciviliseerd, bedwongen en gesaneerd. Waar het kwaad zich reveleerde aan de wereld moet ook getoond kunnen worden hoe het goede het kan halen. Waar de pathologie aan het licht is gekomen, kan ook de therapie inzetten.

Het land en zijn instituties zijn trouwens volop aan deze sanering bezig, al blijft er nog veel te doen. De bisschoppen willen daar aan meewerken: door hun prediking van het evangelie en door erop te wijzen dat de verfijning van de wetten alleen, ontoereikend is: het hart moet zich ook bekeren. Daarbij moet de kerk ook voortdurend voor ogen houden, dat ze ook zichzelf dagelijks moet laten zuiveren en dat ze zichzelf onophoudend moet hervormen: *ecclesia semper reformanda*.

2. Maar er zijn ook veel mooie dingen gebeurd in de verlopen vijf jaar. We herinneren ons dankbaar uw bezoek

aan ons land ter gelegenheid van de zaligverklaring van pater Damiaan. Deze apostel, die bleef doorwerken ook als er menselijkerwijze geen hoop meer was, is meer dan ooit actueel, nu er zoveel vormen van hopeloze melaatsheid de samenleving overal ter wereld teisteren. Ook de rondgang van een andere heilige door ons land – in 1996 – heeft onverhoopte effecten gehad: de pelgrimage van de relieken van Theresia van Lisieux, heeft allen bijeengebracht: groot en klein, arm en rijk, geleerd en ongeletterd, progressief en behoudsgezind. Allen hebben mekaar gevonden rond deze nieuwe kerklerares. Heeft die trouwens zelf niet gezegd: “Iedereen zal van mij houden”?

3. De Journées mondiales de la Jeunesse (Wereldjongerendagen) van augustus 1997 te Parijs, hadden een zo mogelijk nog onverhoopter positief effect: er is een nieuwe jeugd op komst, die zoekt naar waarden en vaste referentiekaders; ze is ongecomplexed door het verleden en geboeid door een toekomst met Jezus. Met deze jeugd wordt opnieuw veel mogelijk: de erfelijke belasting van een bezwaard geheugen is weg; ze zijn gewoon opnieuw nieuwsgierig naar Christus, naar het evangelie en naar de kerk.

4. Stilaan groeit ook bij ons het besef, dat het goed kan zijn voor onze kerk, dat we soms eens met velen samenkomen in de vreugde van het gemeenschappelijk geloof. In een plurale maatschappij waar alle waarden en onwaarden lukraak te koop zijn en waar christenen meer en meer moeten leven in een soort diaspora, is het goed te zien en te voelen dat een christen niet alleen staat, maar dat hij nog veel broeders en zusters heeft om bij aan te leunen.

In die zin is er in 1994 te Louvain-la-Neuve *Passeport 2000* georganiseerd: 13.000 gelovigen van alle ‘pluimage’ waren er bijeen in een zonnige en vreugdevolle ontmoeting rond belangrijke aandachtspunten voor maatschappij en kerk. Langs de Vlaamse kant gingen tweemaal de Vlaamse Kerkdagen door. In 1993 te Antwerpen werd onder het thema ‘Vijf talenten’ een gelijkaardige ontmoeting georganiseerd over de

raakpunten tussen evangelie en cultuur. En in 1997 werden deze Kerkdagen een tweede maal gehouden. Te Ieper, op de plaats waar tienduizenden zijn gevallen onder het geweld van de Eerste Wereldoorlog, werd nagedacht en gebeden rond het thema van de verzoening. Het was indrukwekkend hoe protagonisten uit de verschillende plaatsen van onverzondheid – Belfast, Jeruzalem, Ruanda en Sarajevo – pleitten voor verzoening precies op de plek waar de ‘rode papavers’, de beroemde bloedgekleurde puppies, uit 1914-18 groeien.

Voor al deze dingen zijn de Belgische bisschoppen de Heer en hun gelovigen, heel dankbaar. Het zijn herinneringen die bemoedigen.

5. Er zijn ook zorgwekkende evoluties

A. Meer en meer wordt onze samenleving een marktplaats waar alle soort koopwaar wordt aangeboden. De ethische basisconsensus in onze samenleving is voor een goed stuk zoek. Er groeit een cynisme van ‘elk heeft wel zijn eigen waarheid’. En die waarheid wordt vaak vereenzelvigd met de resultaten van punctuele enquêtes, voorbijgaande modes en partiële, vaak partij-dige peilingen.

B. Deze evolutie baart de bisschoppen zorgen, want er staan grote dingen op het spel: euthanasie, alternatieve vormen van samenleven met eraan verbonden feitelijke marginalisering van het huwelijk, vreemdelingen- en vluchtelingenpolitiek, racisme en nog veel meer. De media van hun kant worden meer en meer gevoelig voor kijkcijfers en voor het charmeren van de publiciteitsagenten. Vaak bieden ze geen oriënterende hulp meer voor de kijker doorheen het dichte woud van meningen, waarden en onwaarden. Media zijn vaak alleen nog thermometers van de heersende buitentemperatuur, geen thermostaten meer, die de temperatuur willen regelen.

C. Dit heeft gevolgen voor de pasto-

raal. Die zal er meer en meer een moeten worden van missionering en van 'eerste' evangelisatie. We gaan wellicht nog al te gemakkelijk uit van een gepre-sumeerd basisgeloof, dat al voorgegeven zou zijn. Maar moet precies de eerste opwekking tot geloof nog niet dringend geschieden? Dat brengt ongetwijfeld mee dat onze evangelisatie en prediking helderder, geprofileerder, enthousiaster en meer direct verkondigend moet zijn. We hebben heel wat gedaan en doen het nog, voor de catechese – de *didachè* –, maar doen we voldoende aan 'eerste verkondiging', aan *kerygma*? We moeten weer in de leer gaan bij Paulus en Barnabbas; en bij Amandus, Columbanus, Bonifatius en Willibrordus.

D. Onze kerk kent een sterk katholiek onderwijs, een efficiënte Caritas en – proportioneel – wellicht het best georganiseerde en dichtste netwerk van katholieke bewegingen en organisaties in de wereld. Dit alles is en blijft een stevige ankerplaats voor onze hoop. Maar er zijn ook problemen.

Onze katholieke scholen kennen een nog steeds groeiende toeloop van kinderen en jonge mensen: ouders geven massaal hun vertrouwen aan het katholiek onderwijs. Hetzelfde geldt voor onze ziekenhuizen.

Maar het is niet eenvoudig de christelijke inspiratie diep te verankeren in deze instellingen en die bezieling niet te laten 'overgroeien' door hun louter pedagogische of medische, overigens voortreffelijke, kwaliteiten. De bekoring kan dan zijn het christelijk geloof te verbannen naar het strikte privé-domein van de leerling of de patiënt. Maar het geloof is geen privé-zaak!

Ook onze sociaal-culturele bewegingen zijn talrijk en voortreffelijk uitgebouwd. Daar heersen dezelfde problemen: hoe waarborgen we de bekommernis om te blijven evangeliseren bij een vaak zo 'gemengd' publiek van leden en leiding? Voor de bewegingen komt daar nog bij, dat het met de dag moeilijker wordt om mensen bijeen te brengen rond doelstellingen die niet direct utilitair of louter dienstverlenend zijn, rond culturele en educatieve projecten.

E. Om dat alles hebben we dringend

nood aan een 'beroepsspiritualiteit'. Wat is en doet een katholieke leraar, dokter, verpleger, sociale werker, jurist, bankier, econoom, ondernemer? Daarmee staat of valt de impact van het evangelie op het sociale en culturele leven. Er bestaat al eeuwen een spiritualiteit voor monniken, voor priesters, voor religieuzen. Maar waar is de spiritualiteit voor de geëngageerde leken, elk in hun zo geëngageerd leef- en werkmilieu?

F. Tenslotte zijn er de grote sociale problemen in ons land: de groeiende werkloosheid, het onaangekondigd en plots sluiten van fabrieken, het overhands toenemen van het aantal armen, de multiculturele steden en wijken en de relatie tot de islam, de vluchtelingen. En we denken ook veel aan de tragische gebeurtenissen in Rwanda en Burundi en in Congo, waar duizenden missionarissen van bij ons gewerkt hebben en nog steeds werkzaam zijn.

6. Wat doen de bisschoppen?

A. De bisschoppen maken eerst en vooral ernstig werk van de voorbereiding op het Jubileumjaar 2000. Het Christusjaar zag al de publicatie van verscheidene Christusboeken voor volwassenen en jeugd, er waren gespreksmappen voor de veertigdagagentijd, het heilig triduum en de paasnacht werd op vele plaatsen goed verzorgd. Voor het jaar van de heilige Geest staan analoge projecten op het getouw: naast publicaties over de Geest, zal bijzonder zorg worden besteed aan de pastorale zorg voor de vormelingen en aan het pinksterfeest. Voor het jaar van de Vader wordt nu al gedacht en gewerkt aan het thema verzoening, van de wereldsolidariteit en de delging van de schuldenlast van de derde wereld.

B. In 1992-'93 hebben de bisschoppen een 'Jaar van de zondag' gelanceerd. Er was een massaal verspreide folder, een colloquium over de zondag en zijn problematiek, een boek en verscheidene vulgariserende uitgaven.

C. De bisschoppen hebben niet nagela-

ten aan hun gelovigen te schrijven over vele belangrijke problemen: zo was er een opgemerkte verklaring over migranten, over Ruanda, over het waardig sterven, over de christelijke uitvaart, over de missie en haar problematiek. De bisschoppen gaven ook ondersteuning aan een goed werkstuk van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB) over 'Christenen en economie'.

D. Een belangrijke opgave blijft de groeiende samenwerking van priesters, diakens en leken. Duizenden leken werken mee in de kerk. De bisschoppen verheugen zich daarover zeer.

Drie zaken zijn op dit punt van vitaal belang: dat de leken hun volle plaats krijgen in het pastoraal werk zoals dit uit hun doopsel voortvloeit, dat de specifieke identiteit van de leek, de diaken en de priester goed wordt omschreven en niet door mekaar wordt gehaald en dat ze elke vorm van concurrentieel denken opzij zetten om zich te oefenen in een spiritualiteit van solidaire samenwerking. Ze werken toch allen voor en in dezelfde kerk?

Ons hart gaat uit naar al onze priesters die de last en de hitte van de dag nu volop moeten dragen. We hebben onverminderd grote nood aan nieuwe priesters en aan jonge mensen die zich geheel aan God toewijden. De kerk van ons land heeft veel te weinig roepingen. We hebben even grote nood aan nieuwe vrouwelijke roepingen, nu we steeds beter zien hoeveel armer we zijn geworden aan apostolische slagkracht en bezieling door hun slinkend aantal. Daarom blijft de roepingenpastoraal een prioritair punt op de agenda van de bisschoppen.

Bovenal moeten we werken aan een veel grotere liefde voor de kerk bij allen: priesters, diakens, religieuzen en leken. Nogal wat mensen dragen wonden op dit stuk: echtgescheidenen, vrouwen, jongeren, oudere generaties, meer behoudsgezinden die ontgoocheld zijn, mensen die zich terecht ergeren aan de fouten van de kerk. Maar het oog van het geloof moet leren verder en meer te zien dan wat zichtbaar is in de kerk.

7. Maar er is ook veel hoop. Er is bin-

nen onze kerk een groeiend zoeken naar innerlijkheid, gebed en spiritualiteit. En in onze samenleving zijn velen bekommerd om vernieuwing en zoeken ze naar waarden om van te leven. We hebben op dit stuk talloze medestanders ook buiten onze kringen, zelfs bij vrijzinnigen. Er zijn ook ontelbare eenvoudige gelovigen die van Christus en de kerk houden en die het vuur van het gebed brandend houden. Overal zijn er kleine groepen van mensen die zoeken naar gebed en evangelische inzet.

Meer en meer gelovigen zoeken ook naar verdieping van de kennis van hun geloof. De bisschoppen hebben ook op dit stuk grote inspanningen gedaan: de publicatie van de *Katechismus van de katholieke kerk*, de vertaling van de tweedelige Catechismus van de Duitse bisschoppen, het voortreffelijke Geloofsboek van de Belgische bisschoppen in opvolging van de eerste pausreis in ons land en de inspanningen om *Veritatis splendor* – deze belangrijke encycliek over de fundamenteën van de moraal – bij de gelovigen te brengen.

Een laatste en niet geringste teken van hoop is de eensgezindheid en de broederlijke samenwerking onder de bisschoppen zelf binnen de bisschoppenconferentie. "Een broer die door een andere broer wordt geholpen is als een versterkte stad" zegt het boek der Spreuken.

Met al deze vreugden en zorgen zijn we gekomen op bedevaart bij de graven van de apostelen Petrus en Paulus. We brengen ze ook bij U, heilige Vader, omdat we weten dat Gij door de Heer zelf zijt aangesteld om ons, uw broeders te bevestigen in het geloof. We willen U danken omdat ge voor ons Petrus zijt en we beloven samen met allen die ons zijn toevertrouwd, voor U te bidden.

Vaticaan, 7 november 1997.

DE BISSCHOPPEN VAN BELGIË